

Професійний стандарт професії «Керівник ЗЗСО»

ВИСТУП

СМИРНОВОЇ Марини Євгенівни,
завідувача кафедри соціально-гуманітарної освіти,
кандидата педагогічних наук

Загальне розуміння поняття «професійні стандарти»

Визначення терміну **«професійний стандарт»**
можна знайти у ст. 331 Закону України
«Про професійно-технічну освіту»
від 10.02.98 р. № 103/98-ВР:

Професійний стандарт - затверджені в установленому
порядку вимоги до кваліфікації працівників, їх
компетентності, що визначаються роботодавцями і
служують основою для формування професійних
кваліфікацій.

Щодо **мети створення професійних стандартів**, то вона *полягає у систематизації* трудових дій, які виконує працівник на робочому місці, шляхом їх детального аналізу та викладення у формі відповіді на запитання щодо змісту праці та умов, що забезпечують її успішне виконання.

ВАЖЛИВО ЗНАТИ!

У таких країнах, як США, Великобританія, Японія та ін. трудові дії працівників, їх знання, уміння, навички проаналізовані, структуровані та викладені у компактній стандартній формі та успішно застосовуються як роботодавцями, так і освітньою сферою, організаціями з профорієнтації громадян

Наказом Мінсоцполітики № 74 від 22.01.2018

затверджена

Методика розроблення професійних стандартів

В цій Методиці вживаються такі терміни:

- вид професійної діяльності
- вид трудової діяльності
- загальні компетентності
- кваліфікація (повна, часткова)
- компетентність
- професійна кваліфікація
- професійна назва роботи
- професійні компетентності
- трудова функція

ЗАЗНАЧЕНО також , що

професійні стандарти використовуються у сферах:

1) освіти для:

- *розроблення освітніх програм/стандартів* та навчально-методичних матеріалів для всіх форм і видів освіти, навчання працівників на виробництві, підготовки педагогічних/науково-педагогічних працівників;
- *розроблення стандартів оцінювання результатів навчання*, присвоєння здобувачам професійних кваліфікацій, оцінювання відповідності отриманих професійних кваліфікацій працівників, випускників закладів освіти;
- *проведення процедур підтвердження результатів* неформального професійного навчання осіб;
- *формування єдиних критеріїв оцінювання компетентностей* здобувачів професійних кваліфікацій, незалежно від шляхів (формальна чи неформальна освіта, неформальне чи інформальне (спонтанне) навчання) їх отримання;
- *професійної орієнтації населення*, в тому числі учнів і студентів закладів освіти, працівників та безробітних;

2) управління персоналом для:

- *визначення вимог до кваліфікаційних і спеціальних знань працівників*, їхніх завдань, обов'язків та спеціалізації;
- *створення умов для професійного розвитку працівників* та підвищення якості їхньої праці;
- нормування праці;
- *визначення посадових (робочих) завдань та обов'язків працівників*, планування їхнього професійного зростання, розроблення посадових (робочих) інструкцій (за потреби);
- організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, у тому числі шляхом неформального навчання та підтвердження результатів неформального навчання;
- *впливу на формування вимог до продуктивності праці* та виробництва продукції (надання послуг);
- *підбору, укомплектування штату працівниками*;
- *обґрунтування рішень, що ухвалюються за результатами атестації*, сертифікації працівників;
- *тарифікації, категоріювання посад і професій* (за потреби);
- *формування систем щодо мотивації та стимулювання персоналу*;
- *групування професійних кваліфікацій*, які застосовуються на підприємстві, в організації, установі, за рівнями НРК чи відповідної галузевої рамки кваліфікацій;
- *встановлення єдиних вимог до змісту та якості професійної діяльності*, узгодження назв професій (професійних назв робіт, посад), упорядкування видів трудової діяльності.

Європейська комісія (2011 р.) у контексті підтримки розвитку компетентності учителів для покращення результатів навчання визначає «професійний стандарт» через «цінності»:

- **Стандарт як професійні цінності**

(загальні ідеї та положення, що описують необхідні компетентності)

- **Стандарт як мірило**

(описує певні кваліфікаційні рівні за критеріями)

Професійний стандарт має описати, що вчителі мають знати, розуміти і вміти робити як спеціалісти-практики у своїх галузях, які цінності поділяти.

(Supporting teacher competence development for better learning outcomes (European Commission, 2011))

**Державний стандарт за професією
«Керівник ЗЗСО»
створено з МЕТОЮ**

- **установлення єдиних вимог до змісту та якості професійної діяльності керівників ЗЗСО,**
- **упорядкування їхніх трудових функцій,**
- **визначення компетентностей, що їм відповідають,**
- **планування професійного розвитку керівників та забезпечення якості їхньої праці**

Раніше ми більше говорили
про *професійну компетентність*
керівника закладу освіти

**Спиралися на різні моделі
професійної компетентності керівника ЗЗСО**
(саме така назва професії (професійна назва
роботи) та її код
(згідно з Національним класифікатором України
ДК 003:2010 «Класифікатор професій»)
(введений в дію наказом Держспоживстандарту України
28.07.2010 № 327)

Які характеристики професійної компетентності керівника ЗЗСО описували різні автори?

Модель функціональної компетентності керівника навчального закладу (за Л.І.Даниленко)

| Цільові функції | Знання | Вміння |
|--|------------------------------|---|
| Педагогічне керівництво суспільним вихованням учнів. | Методологічні та нормативні. | Діагностико-прогностичні (моделюючі). |
| Управління навчально-виховним процесом. | Загальнотеоретичні. | Організаційно-регулятивні. |
| Адміністративна і фінансово-господарська діяльність. | Організаційно-технологічні. | <u>Оцінно-</u> аналітичні та коригуючі. |
| Фахове викладання. | Конкретно-посадові. | |
| Громадська, пропагандистська діяльність. | | |

**Базова кваліметрична модель діяльності керівника ЗНЗ,
(в основу якої покладені фактори функціонального, особистісного та
професійного ціннісного значення, складена Г.В.Єльніковою)**

| Фактор, який впливає на діяльність керівника | Вагомість факторів | Змістові критерії діяльності, які забезпечують позитивність впливу на певний фактор | Вагомість критеріїв | Коефіцієнт проявленн я критеріїв у роботі керівника |
|---|-------------------------------|--|--------------------------------|--|
| 1. Безперервна освіта | | 1.Кваліфікаційні вимоги. 2.Поновлення фахових знань із управління ЗНЗ. 3.Розвиток фахових умінь із управління ЗНЗ. 4.Рівень фахової культури. | | |
| 2. Особистісні якості керівника | | 5.Комунікативні здібності. 6.Організаторські здібності. 7.Особистісні якості. | | |
| 3. Посадові обов'язки | | 8.Знання та використання концептуальних законодавчо- нормативних актів про освіту, документів Міністерства освіти і науки України. | | |

Кваліметрична модель результатів управлінської діяльності сучасного керівника ЗНЗ (Л.Пасечнікова)

| Фактор | Вагомість факторів | Критерії | Значущість критеріїв | Ступінь виявлення критеріїв | Часткове оцінювання факторів |
|--|--------------------|--|----------------------|-----------------------------|------------------------------|
| Особисті якості керівника | 3 | 1. Компетентність | 0.23 | | |
| | | 2. Професіоналізм | 0.29 | | |
| | | 3. Здатність ефективно управляти | 0.19 | | |
| | | 4. Лідерські і комунікативні здібності | 0.13 | | |
| | | 5. Комунікабельність | 0.16 | | |
| Стратегічна спрямованість управлінської діяльності | 3 | 6. Раціональність постановки мети | 0.22 | | |
| | | 7. Визначення пріоритетів освітньої політики | 0.22 | | |
| | | 8. Оптимальність управлінської структури | 0.20 | | |
| | | 9. Якість стратегічного аналізу | 0.19 | | |
| | | 10. Демократизація управління | 0.17 | | |
| Ресурсне забезпечення | 3 | 11. Кадрова забезпеченість | 0.29 | | |
| | | 12. Мотиваційна забезпеченість | 0.19 | | |

**Модель професійної компетентності керівника навчального закладу,
розроблена на основі проекту Базового стандарту професійної діяльності
директора школи**

(складеного в межах сумісного проекту АКШУ та Асоціації керівників шкіл
Нідерландів)

| Функції | Бачення стратегії та розвитку | Керівництво та моніторинг освітнього процесу | Мотивація та управління персоналом | Управління розвитком та фінансами | Внутрішня та зовнішня комунікація |
|----------------------------------|---|--|--|--|---|
| З н а н я | 1) історія та філософія освіти; 2) розвитку освіти України, законодавчої та нормативної бази; 3) особливостей розвитку регіональної освіти (місто-село) | 1) методичних основ теорії та практики навчально-виховного процесу | 1) теорії управління персоналом; 2) психолого-педагогічних особливостей роботи з дорослими; 3) форм та методів роботи з персоналом | 1) основ економіки та маркетингу; 2) <u>законодавчої</u> та нормативної бази з даного питання | 1) теорії та практики інформаційних комунікацій (психологія, культура); 2) загальних відомостей про комунікаційні процеси (світовий досвід); |

Модель професійної компетентності керівника школи

(складена на підставі критеріїв професійної компетентності вчителів, розроблених творчою групою авторів під керівництвом професора **Т. Браже**)

1. *Результативність діяльності*

2. Уміння бачити і професійно грамотно пояснювати власні досягнення; уміння бачити утруднення у своїй діяльності та прогнозувати шляхи їх усунення.

3. Рівень теоретичних знань і умінь в галузі базової науки і методики їх використання.

4. Рівень залучення в інноваційні рішення, їх обґрунтованість.

5. Уміння професійно грамотно аналізувати не тільки свій власний досвід, але й досвід колег.

6. Володіння професійно-мовною культурою, прийняття інших сфер духовної культури як показник багатства особистості керівника.

Модель професійної компетентності Дж. Равена

(представлена через певні компоненти компетентності, як складові ефективної поведінки, та значимі аспекти поведінки: ***досягнення, співпраця, вплив***)

До складових ефективної поведінки Дж. Равен відніс:

1. Впевненість у собі:

2. Уміння приймати рішення:

3. Здатність та вміння керувати:

4. Здатність та вміння ефективно працювати в інтересах спільної мети:

5. Здатність шукати зворотний зв'язок, уміння розпізнавати та використовувати його:

Однак в Законі «Про освіту» 2017 року вже чітко були визначені кваліфікаційні вимоги до керівника ЗЗСО

**володіння державною мовою (ст. 26),
наявність громадянства України,
вища освіта ступеня не нижче магістра,
стаж педагогічної роботи не менше трьох років,
організаторські здібності,
фізичний і психічний стан не може перешкоджати
виконанню професійних обов'язків (розд. XII, ст.39)**

**Також було зазначено, що
призначення керівників навчальних
закладів здійснюється
за результатами конкурсного відбору.**

**Наказом МОНУ від 28.03.2018 № 29
було затверджено**

**Типове положення про конкурс на посаду
керівника державного, комунального закладу
загальної середньої освіти**

У Положенні були визначені умови проходження конкурсу

- перевірка на знання законодавства України у сфері загальної середньої освіти, зокрема Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», інших нормативно-правових актів у сфері загальної середньої освіти, а також Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р;
- перевірки професійних компетентностей, що відбувається шляхом письмового вирішення ситуаційного завдання;
- публічної та відкритої презентації державною мовою перспективного плану розвитку закладу загальної середньої освіти, а також надання відповідей на запитання членів конкурсної комісії щодо проведеної презентації.

Але проблема стандартизації професійної діяльності керівника ЗЗСО залишалася **актуальною**.

Громадське обговорення проєкту державного стандарту професії «Керівник ЗЗСО» завершилося у вересні 2020.

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ
«Керівник закладу загальної середньої освіти»
було затверджено наказом Мінекономіки України
від 17 вересня 2021 року

**У професійному стандарті визначено
назву професії** *(професійна назва роботи)*

та її КОД *(згідно з Національним класифікатором України ДК
003:2010 «Класифікатор професій»):*

**1210.1 Керівник закладу загальної середньої
освіти**

назва професії:

Директор закладу загальної середньої освіти

*(назву посади зазначено відповідно до положень
Закону України «Про освіту»)*

Визначено, що передбачає робота керівника закладу загальної середньої освіти :

- **організацію ефективної роботи колективу** закладу загальної середньої освіти з метою забезпечення якості освіти;
- **призначення на посаду та звільнення з посади працівників** з визначенням їхніх функціональних обов'язків відповідно до професійних стандартів (кваліфікаційних характеристик);
- **забезпечення автономії закладу** загальної середньої освіти, в т. ч. фінансової;
- **затвердження** відповідно до типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти **штатного розпису** та тарифікаційного списку закладу загальної середньої освіти за погодженням з профспілковим органом закладу;
- **розподіл та затвердження педагогічного навантаження** між вчителями та іншими педагогічними працівниками за погодженням з профспілковим комітетом;

- **розроблення і подання** разом з виборним органом первинної профспілкової організації **правил внутрішнього трудового розпорядку**, що затверджуються загальними зборами трудового колективу;
- **встановлення** відповідно до законодавства установчих документів та колективного договору педагогічним та іншим працівникам **доплат, надбавок, премій**, зокрема за використання в освітньому процесі іноземних мов, сучасних технологій, реалізацію інноваційних проектів тощо, а також матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань;
- **затвердження**, у випадку створення **структурного підрозділу** закладу загальної середньої освіти, **положення про** цей підрозділ;
- **виконання інших функцій**, передбачених статтею 38 Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Зазначено, що керівник державного, комунального закладу загальної середньої освіти **обирається на посаду за результатами конкурсу.**

Документи, що підтверджують професійну та освітню кваліфікацію, її віднесення до рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК):

Диплом магістра (спеціаліста) (7 рівень НРК).

У стандарті визначені загальні компетентності керівника ЗЗСО

| Умовні позначення | Загальні компетентності |
|-------------------|---|
| ЗК.01 | Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність) |
| ЗК.02 | Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, налагоджування соціальної взаємодії, співробітництва з колегами, попереджування та розв'язання конфліктів (соціальна компетентність) |
| ЗК.03 | Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність) |
| ЗК.04 | Здатність до системного та критичного мислення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел, бачення комплексного розвитку подій, спроможності особистості адекватно і глибоко пізнавати оточуючий світ: |

5 трудових функцій керівника ЗЗСО

Забезпечення
стратегічного управління
розвитком закладу освіти

Забезпечення управління
якістю освітньої діяльності

Організація безпечного і
здорового освітнього
середовища

Забезпечення партнерської
та мережевої взаємодії

Забезпечення власного
безперервного професійного
розвитку

Професійні компетентності керівника ЗЗСО

Забезпечення стратегічного управління
розвитком закладу освіти

Нормативно-правова
компетентність

Компетентність
стратегічного
управління закладом
освіти

Компетентність
стратегічного
управління персоналу

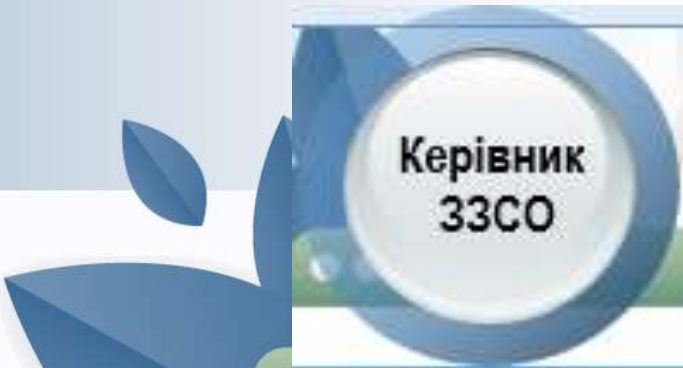
Керівник
ЗЗСО

- Дотримується законодавства, вимог нормативних документів в управлінській діяльності;
- контролює дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;
- враховує запити та очікування учасників освітнього процесу, громадськості;
- розробляє стратегію розвитку закладу освіти;
- ефективно реагує на зміни і управляє ними;
- забезпечує ефективну кадрову політику.

Забезпечення управління якістю освітньої діяльності

**Компетентність
забезпечення якості
освітньої діяльності та
функціонування
внутрішньої системи
забезпечення якості
освіти**

**Компетентність
організації діяльності
закладу освіти на
засадах зовнішньої
системи забезпечення
якості освіти**


- 
- **дотримується вимог організації внутрішньої системи забезпечення якості освіти;**
 - **забезпечує створення програми моніторингу діяльності закладу загальної середньої освіти;**
 - **організовує самоаналіз і самооцінювання діяльності ЗЗСО.**

Забезпечення партнерської та мережевої взаємодії

**Лідерська
компетентність**

**Емоційно-етична
компетентність**

**Компетентність
педагогічного,
соціального і
мережевого
партнерства**


- 
- застосовує технології позитивного впливу на колектив закладу;
 - швидко реагує на зміни;
 - забезпечує ефективну комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу, громадою;
 - виконує представницькі функції;
 - конструктивно реагує на конфліктні ситуації;
 - застосовує в управлінні технологію критичного мислення;
 - усвідомлює і враховує емоційний стан інших.

Організація безпечного і здорового освітнього середовища

**Здоров'я
збережувальна
компетентність**

**Інклюзивна
компетентність**

**Проектувальна
компетентність**


- 
- забезпечує реалізацію принципів універсального дизайну та розумного пристосування;
 - забезпечує дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;
 - вживає заходи щодо протидії булінгу серед учасників освітнього процесу;
 - створює психологічно комфортні умови здійснення освітнього процесу.

**Забезпечення власного безперервного
професійного розвитку**

**Інноваційна
компетентність**

**Здатність до
навчання впродовж
життя**

**Інформаційно-
цифрова
компетентність**

- 
- здійснює самотивацію, саморозвиток і самореалізацію;
 - створює умови для професійного розвитку;
 - запроваджує інновації, креативний;
 - визначає рівень власного професійного розвитку;
 - будує індивідуальну траєкторію професійного розвитку;
 - здійснює пошук і критично оцінює інформацію

Дякую за увагу!

